

Socialdemokratiets 4-års program

Politik er at handle - efter en fornuftig plan

Danmark trænger til en ny regering.

Landet behøver en ny politik.

En ny regering får to hovedopgaver:

at rette økonomien op

og i takt med de økonomiske muligheder

at genoptage en virkelig reformpolitik.

Vedtaget af Socialdemokratiets hovedbestyrelse den 29. august 1971

Regeringen har ikke evnet at bringe balance i økonomien, tværtimod. Regeringen er gået fra den ene økonomiske fiasko til den anden.

Underskuddet på den danske betalingsbalance er næsten fordoblet i løbet af de sidste fire år, fra ca. 2 milliarder kroner til ca. 4 milliarder kroner. Det er alle tiders rekord i betalingsbalanceunderskud. I samme periode er Danmarks gæld til udlandet mere end fordoblet, så den ved udgangen af april 1971 var vokset til 18 milliarder kroner. Over for denne stærke gældsætning rækker en valutareserve på 3 milliarder kroner ikke langt. Disse tal viser en udvikling, der simpelthen ikke kan fortsætte. Det er en meget alvorlig økonomisk situation, der foreligger, som baggrund for en ny regerings virksomhed.

Danmarks renteniveau er nået op i hidtil ukendte højder. Det medfører vanskeligheder for erhvervslivets finansiering og er en hovedårsag til de høje huslejer. Fra 1967 til i dag er kvadratmeter-prisen i nybyggeriet vokset med 50 pct.

Den voldsomme kreditstramning og den høje rente er blevet ledsaget af en meget stram finanspolitik. De direkte skatter er mere end fordoblet i årene siden 1967, og også de indirekte skatter er steget voldsomt. Disse stærkt stigende skatter er kun delvis gået til udvidelse af den offentlige aktivitet, idet statskassens overskud på den nuværende finanslov er budgetteret til ca. 3 milliarder kroner. Det vil sige flere tusinde kroner pr. familie.

Efter en række år i 60-erne med en gennemsnitlig ledighed på 2,3 pct. vil ledigheden i 1971 blive ca. 4 pct. Det er - heldigvis - ikke udtryk for en meget stor ledighed, men er dog udtryk for en væsentlig stigning i arbejdsløsheden. Hver procent, ledigheden vokser, betyder, at der i gennemsnit hver dag året rundt er omkring 9000 flere ledige. Erhvervslivet har ikke fået mulighed for at opsuge hele tilgangen til arbejdsmarkedet. Deraf den stigende ledighed. Al foreliggende statistik tyder på en væsentlig forøgelse af ledigheden i de kommende måneder.

Det er nu bydende nødvendigt at få bragt orden og balance i landets økonomi. Orden i økonomien er forudsætningen for, at der igen kan gennemføres sociale og kulturelle reformer.

Der må gennemføres en økonomisk politik, som på én gang sikrer en bedre balance i betalingerne over for udlandet og sikrer opretholdelsen af fuld beskæftigelse. De senere års erfaringer under VKR-regeringen har imidlertid vist at dette ikke kan lade sig gøre, hvis der kun føres en stram skatte- og kreditpolitik. Det er en negativ måde at gribe tingene an på. Det moderne samfunds økonomiske problemer kan ikke løses alene med skatte- og kreditstramning. Der må findes nye midler til supplerings af denne politik. Erfaringerne har under VKR-regeringen vist, at en for voldsom stramning af skatterne fører til resultater, der er til skade både for opsparingen og for industriens afsætning på hjemmemarkedet. Mange forbrugere har reageret mod den voldsomme skattestramning ved at nedsætte deres opsparing eller tære på tidligere opsparing. Det er til skade for de investeringer, der skal sikre industriens udbygning. Det er nødvendigt, at der nu findes frem til en mere afbalanceret politik, hvor finans- og pengepolitikken suppleres med mere positive foranstaltninger, der først og fremmest må gå ud på at sikre industriens udbygning og fremme eksporten. Opsparingen må øges, og den knappe kapital må sammen med den nødvendige arbejdskraft ledes hen til de

områder inden for erhvervslivet, hvor der er størst mulighed for en forbedring af vort betalingsforhold over for udlandet. Det er omkring denne positive opgave, kræfterne

nu må samles. Det, der kræves, er en bedre planlægning og styring og bedre anvendelse af det danske samfunds økonomiske ressourcer, både af arbejdskraften og af kapitalen. De gamle ensidige, liberalistiske metoder, som er benyttet af VKR-regeringen, har ikke kunnet klare opgaverne. Derfor må der en ny politik til.

Den bedre og mere planlagte styring af ressourcernes anvendelse må også gælde byggeriet og den offentlige sektor. En stram finanspolitik vil fortsat være nødvendig, men den løser ikke problemerne. Hovedindholdet i en ny politik må blive nye veje til forøgelse af opsparingen og en bedre styring af den knappe kapital i et samarbejde mellem det offentlige og det private erhvervsliv.

Skal en planlægning lykkes, må den gennemføres i et snævert samarbejde mellem stat, kommuner og det private erhvervsliv, og der må skabes et samarbejde med erhvervslivets medarbejdere, så der sikres et samvirke mellem alle de faktorer, som øver indflydelse på de kommende års økonomiske udvikling.

Et økonomisk handlingsprogram

En ny regering må gennemføre sin økonomiske politik efter følgende retningslinier:

1. Den meget stramme finanspolitik har nedsat opsparingen og berøvet folk arbejdslysten. Regeringen har bragt landet i en situation, hvor hele stigningen i nationalproduktet er gået til skatter og afgifter. Den økonomiske politik må tilrettelægges, så den giver mulighed for en vis rimelig årlig forbrugsstigning såvel for at bevare folks arbejdslyst som for at give mulighed for øget privat opsparing og for at stimulere erhvervslivet.
2. For at modvirke prisstigninger, ikke mindst indenfor byggeområdet, må monopolloven revideres, og bestemmelsen om forudgående kontrol med trusternes prisstigninger, som VKR-regeringen har ophævet, må genindføres. Der må skabes mulighed for at gribe effektivt ind over for de uheldige følger af konkurrencebegrænsninger i det private erhvervsliv. Prislovens bestemmelser om oplysning om priser og kvaliteter må udbygges.
3. For at formindske risikoen for nye akutte valutakriser, som VKR-periodens fordobling af den korte udlandsgæld har medført, må der indledes forhandlinger bl. a. med Den internationale Valutafond om langfristede lån på de billigst mulige rente- og afdragsbetingelser til styrkelse af valutareserverne som stødpude i en overgangsperiode.
4. De seneste års forsøg på at sælge danske obligationer i udlandet mislykkedes. Fejlen var, at de ikke var valutasikrede. En ny regering må derfor valutasikre en del af den danske obligationsmasse, og dermed gøre obligationerne salgbare i udlandet. Det vil medvirke til et lavere renteniveau.
5. De offentlige udgifters stigning må bremses, bl. a. gennem en mere effektiv udnyttelse af de offentlige midler, og således at offentlige opgaver prioriteres bedre. Gennem rationalisering af det offentlige virksomhed må det sikres, at overflødig administration undgås. Sagsbehandlingen i den offentlige administration må forenkles. Attester, blanketter og skemaer må reduceres til et minimum.
6. Der må tages initiativ til at skabe bedre samarbejde mellem det offentlige og det private erhvervsliv og et samarbejde mellem virksomhederne og deres medarbejdere i overensstemmelse med tankerne om økonomisk demokrati. En moderne erhvervs- og industripolitik må bygge på et sådant samarbejde. Fremskridt i økonomien må gå hånd i hånd med en videre udvikling af det økonomiske demokrati, både på den enkelte arbejdsplads og i samfundet som helhed. Dette kan bl. a. ske ved oprettelse af en lønmodtagerfond, der samtidig vil styrke nærdemokratiet ved, at dens midler anbringes ude på de enkelte virksomheder. Det bliver tillidsmændene og samarbejdsudvalgene på den enkelte arbejdsplads, der skal repræsentere denne særlige lønmodtagerkapital i de enkelte virksomheders ledelse. Den øgede opsparing og investering, der er nødvendig for udviklingen af et konkurrencedygtigt erhvervsliv, må tilvejebringes på en sådan måde, at alle lønmodtagere opnår medejendomsret og andel i kapitaltilvæksten i det danske samfund. Den enkelte lønmodtager må sikres en personlig andel af fondskapitalen, og ordningen må

være indrettet på en sådan måde, at den enkelte lønmodtager altid bevarer sin kapital også i tilfælde af arbejdsskift og arbejdsophør.

7. Det private kapitalmarked må tilpasses den samlede økonomiske politik. Den knappe kapital må fordeles bedre, end det hidtil er sket. Derfor må der oprettes et kapitalmarkedsråd, som i overensstemmelse med de samfundsøkonomiske hensyn opstiller generelle retningslinier for den alt for knappe kapitalmængdes anvendelse. Banker, sparekasser og realkreditinstitutter bør med dette formål for øje inddrages i et samarbejde med det offentlige. Der må desuden gennemføres en offentlig repræsentation i alle vore penge institutters ledelser.
8. Med det formål at yde lån til vigtige aktiviteter, som det private banksystem ikke vil eller kan klare – nye virksomheder, eksportfremme, egnsudvikling - oprettes en samfundsejet investeringsbank. Det vil også bidrage til mere åbenhed omkring kapitalanvendelsen.
9. Der gennemføres midlertidige investeringsafgifter på nye bank- og sparekassafilialer, på forsikringsvæsenets kostbare administrationsbyggeri og på nye servicestationer.
10. Den samfundsøkonomiske planlægning forudsætter, at statens og kommunernes budgetter og økonomiske politik samordnes. Dette må ske på en måde, der tager hensyn til kommunernes forskelligartede karakter, deres indkomstforhold, deres befolkningssammensætning og den udvikling, de er inde i.
11. Under de kommende års arbejde med at bringe orden i landets økonomi må den bedre ligevægt, der skabes, bruges til at nedsætte renten og formindske kurstabene. Derved lettes erhvervslivet, og byggeriet billiggøres. Sådanne lempelser i pengepolitikken må gå forud for skattemæssige lettelser.

En aktiv reformpolitik

Samfundets fortsatte fremskridt gør en aktiv reformpolitik nødvendig. Visse reformer er stærkt udgiftskrævende, og kan derfor kun virkeliggøres i takt med den voksende økonomiske bæreevne. Andre er mindre udgiftskrævende, eller kan hvile i sig selv som følge af rationalisering og effektivisering, og kan derfor iværksættes ret omgående.

1. Skattereformen må føres videre. Vi må have styr på kildeskatten. Der må rettes op på de fejl, VKR-regeringen har begået. Det gælder bl. a. ophævelsen af standardfradraget. Det må genindsættes i kildeskatteloven. Der må derefter arbejdes videre på en forenkling af skattesystemet. Det gælder især de mange forskellige fradrag, der er med til at sætte skatteprocenten og trækprocenten i vejret. En forlængelse af proportionalstrækket - det første lange stræk på skatteskalaen - kan medvirke til at gøre kildeskatten mere enkel. Det må overvejes at gennemføre en ændring af systemet med trækprocenter. Det nuværende system virker for hårdt for ekstrairndtægterne. En overgang til bruttotræk vil kunne give en væsentlig forbedring. Ud over en forenkling og oprydning i fradragsjunglen må den videre reform gå ud på at gøre fradragene skattemæssigt lige virkende. Det er urimeligt, at en skatteyder med høj indtægt opnår langt større fordel af et fradrag, end en skatteyder med samme fradrag, men med mindre indkomst. Dette system må ændres, så der gives samme nedslag i skatten uanset indtægtens størrelse. Det kan gøres ved, at fradragene gives i skatten i stedet for i indtægten. En fortsat reform må sigte på at gøre det samlede skattesystem socialt mere retfærdigt. Der må sættes alvorligt ind imod skattesnyderi og skatteunddragelse. Skatteligningen må gøres både mere enkel og mere effektiv. Kontrollen med skatte-unddragelserne må skærpes. Krydsrevisionen må tages mere effektivt i anvendelse, og samarbejdet mellem momsrevisionen og skattemyndighederne må nu sættes ordentligt i system. Kontrollen med arbejdsgivernes indbetalinger af opkrævet kildeskat må gøres effektiv. Derfor bør kommunerne helt overtage denne side af kontrolarbejdet. Der må sættes ind imod grundspekulationen. Skatten på arbejdsfrie indtægter må skærpes. Beskatningen af kapitalgevinster må sættes op. Det samme gælder skatten på de store arveparter, især for fjernere slægtninge. For at støtte erhvervslivets konkurrenceevne vil det være rimeligt, at afskrivningsreglerne på de områder, hvor den tekniske udvikling har medført en særlig

hurtig forældelse, tages op til ny overvejelse. Den adgang, som pensionisterne i visse kommuner har til efter ansøgning at lade deres ejendomsskat hvile, må gøres gældende i alle kommuner.

2. Forureningen af luft, vand og jord samt støjplagen er et af de største problemer i det moderne industrisamfund.

Forureningens ødelæggelser er i stadig stigende tempo ved at udvikle sig til uoprettelige skader. En effektiv forureningsbekæmpelse må nu sættes i værk. Der har været talt længe nok. Der må for de enkelte forureningskilder fastsættes nøjagtige grænser for forureningen. Bekæmpelse af forurening her ud over må betales af den, der forurener. I dag er bekæmpelsen spredt på 15-16 forskellige ministerier og direktorater med de manglende resultater til følge. Der må finde en forenkling sted, ved at indsatsen samles i ét direktorat.

3. Der må gennemføres en aktiv forbrugerpolitik, hvilende på tre hovedpiller: forbrugerens krav på information, forbrugerens krav på at blive hørt og forbrugerens krav på beskyttelse.

Den nuværende splittede administration af forbrugerens interesser i forhold til erhvervslivet må samles i et centralt organ. I forbindelse hermed må der operettes en stilling som ombudsmand for forbrugerne, der kan tage stilling til reklameformer og aftaleformer.

Forbrugerpolitikken må udover at omfatte vareproduktionen også omfatte serviceydelser, bolig- og fritidsmilieu.

Levnedsmiddellovgivningen må tages op til revision, og al administration i denne forbindelse må samles i ét ministerium.

Der må pålægges det offentlige institutioner og virksomheder og andre, der løser offentlige opgaver, åbningstider, der imødekommer forbrugernes behov.

4. En effektiv bekæmpelse af trafikulykkerne må hurtigst muligt sættes i værk.

Mulighederne for at nedbringe vejtrafikkens store ulykkestal er ikke udnyttet. En samordning af den forebyggende indsats må omfatte vej- og gadeudformningen, krav til motorkøretøjernes indretning, køre-undervisningen og informationsarbejdet.

5. En bolig- og byggerreform skal snarest gennemføres. En sådan reform må indeholde et ændret økonomisk grundlag for byggeriet ved, at samfundet går mere aktivt ind i finansieringen. Boligbyggeriet må styres samfundsmæssigt gennem langtidsplanlægning med det sigte at skabe grundlag for et jævnt stigende byggeri. En langtidsplanlægning vil give store muligheder for nedsættelse af byggeriets omkostninger gennem rationalisering og byggestyring, og en finansieringsform med en lav begyndelsesrente vil i sig selv medføre billiggørelse af lejen i nybyggeriet.

Samfundets indirekte tilskud til parcelhusbyggeriet gennem adgang til fradrag på selvangivelsen må begrænses til boliger af en rimelig størrelse og standard. Byggeriets momsrefusion må ændres efter samme principper.

For udlejningsbyggeriet må der i langtidsplanlægningen prioriteres således, at man sikrer, at behovet for nye boliger til en overkommelig leje, i en rimelig størrelse og standard, gennem det sociale og almennyttige byggeri kommer i første række.

Boligsikringsordningen må reguleres automatisk med løn- og prisstigninger.

Beboerdemokrati må gennemføres, også i den private boligmasse. Lejeloven må tages op til revision. De nugældende beskyttelsesregler for lejerne må ikke forringes. Der må finde en standardisering af lejekontrakter sted, og der må gives mulighed for fri proces i bolig- og lejersager. Skærpet kontrol med prisen på værelsesudlejningen. Oprettelse af ejerlejligheder i den bestående boligmasse må forbydes, og der må indføres stop for urimelige fortjenester på salg af fast ejendom, herunder ejerlejligheder.

Der må gives mulighed for ekspropriation til boligformål.

Boligproblemet må løses ud fra et socialt samfundshensyn og ikke ud fra et profithensyn.

6. Vi må væk fra den nuværende deling af de unge i en stor gruppe, der - f. eks. gennem en lærlingeuddannelse eller gennem gymnasiet - får en grundlæggende uddannelse af 12 års varighed, og en mindre gruppe unge, der ingen tilsvarende grunduddannelse får. Der må derfor træffes principbeslutning om, at alle unge, efterhånden som de praktiske forhold

muliggør det, sikres en grundlæggende uddannelse - praktisk og/eller teoretisk - af samme varighed.

Som et afgørende led i de nærmeste års reformer af ungdomsuddannelserne må de erhvervsmæssige grunduddannelser gøres tidssvarende, og deres finansiering sikres på linie med andre uddannelser. Der gennemføres medbestemmelse i alle uddannelsesinstitutioner. I VKR-regeringens periode er landet blevet trukket skævt i uddannelsesmæssig henseende. Der må sættes stærkt ind på at rette denne skævhed op. Planlægningsrådet for de højere uddannelser må afløses af et uddannelsesråd omfattende alle uddannelser, så der bliver balance og sammenhæng i planlægningen.

Mulighederne for omskoling, efter- og videreuddannelse må forbedres gennem udvidelse af rammerne for uddannelse af kvinder, specialarbejdere og andre grupper. Uddannelse af tillidsrepræsentanter, arbejdsledere og samarbejdsudvalgsmedlemmer må sikres finansiell ligestilling i forhold til anden uddannelse. Hvad specielt kvinderne angår, må der sørges for sådanne praktiske foranstaltninger i forbindelse med børnepasning og lignende, at de ikke alene på papiret, men også i praksis får samme uddannelsesmuligheder som mænd.

7. En bedre planlægning og prioritering af dansk forskning må fremmes ved at samle og udbygge de eksisterende forskningssekretariater. Der bør tillige oprettes et planlægningsråd for forskningen, hvis virksomhed bør undergives fuld offentlighed.
8. Reformen på arbejdsmarkedet må sikre gennemførelse af ligeløn og en 40 timers arbejdsuge. For at opnå en mere ensartet erhvervs- og beskæftigelsesudvikling i alle dele af landet, må der gennemføres en mere aktiv lokaliserings- og egnsudviklingspolitik, der tager hensyn til, at en uønsket koncentration af erhvervslivet i de store byområder ikke finder sted.

Der må ydes en bedre erstatning for tabt arbejdsfortjeneste ved sygdom, ulykke og arbejdsløshed. Den stærke tekniske udvikling og den øgede anvendelse af maskiner og nye materialer, gør det påkrævet med en omfattende revision af arbejderbeskyttelseslovgivningen. Det må være en selvfølge, at der er sundhed, sikkerhed og trivsel på enhver arbejdsplads.

Arbejdsretslovgivningen er forældet.

Der må gennemføres en omfattende revision, således at denne lovgivning bringes i overensstemmelse med en demokratisk udvikling på arbejdspladserne. Alle lønmodtagere bør sikres sociale goder svarende til funktionærlovens regler.

De 50-60 åriges særlige beskæftigelsesproblemer må løses gennem en fortrinsret til arbejde for det offentlige område, og ved aftaler herom på det private arbejdsmarked. I de særlige situationer, hvor ældre arbejdere og funktionærer og selvstændige, der må holde op og efter omskoling ikke kan få nyt arbejde, må de sikres ret til førtidspension fra 55-års alderen.

9. Socialdemokratiets forslag til en løngarantifond gennemføres. Ingen arbejder eller funktionær skal miste løn eller feriepenge, fordi en virksomhed må lukke.
10. Da fuld beskæftigelse er en given målsætning, må tilgangen af udenlandsk arbejdskraft afpasses efter behovet. Gæstearbejderne må sikres samme løn og arbejdsvilkår som danske arbejdere, og arbejdsgiverne må medvirke til at skaffe dem menneskelige boligforhold.
11. Socialreformen videreføres med sigte på reelle forbedringer og forenklet administration. Forebyggelse, helbredelse og revalidering må være det bærende grundlag i en opsøgende socialpolitik, der hjælper den enkelte eller familien til rette i en vanskelig situation. De sociale pensioner bør, som foreslået af socialdemokraterne, automatisk reguleres efter lønudviklingen på arbejdsmarkedet. Socialdemokratiets forslag om, at fradragsprocenten ved pensionisternes ekstra-indtægter nedsættes fra 60 til 30, må gennemføres. Særforsorgen for de forskellige handicapgrupper, herunder åndssvageforsorgen, må fortsat udbygges. Dette gælder også familiepolitikken, herunder børne- og ungdomsforsorgen.

En effektiv indsats over for samfundets tabere - herunder alkohol- og stofmisbrugere - må indebære, at der lægges større vægt på det forebyggende arbejde. Gennem bl. a.

familie- og boligpolitikken må der sættets ind på at fjerne de bagvedliggende årsager. Om-sorgsloven og loven om offentlig forsorg må udbygges til at tjene en opsøgende socialpolitik - ikke mindst hjælpen til ældre, så de længst mulig kan blive i eget hjem. Lavindkomstgrupperne, ofte enlige forsørgere, familier med mange børn eller handicappede af forskellige grunde uden pensionsrettigheder, må der gøres en særlig indsats for.

Der må ske en samordning af socialpolitikken og sundhedspolitikken, således at en socialmedicinsk, forebyggende indsats prioriteres højt. En sundhedsvæsenreform må gennemføres for at sikre en strukturomlægning til gavn for borgerne.

12. Der må fastlægges en rækkefølge for de investeringer, der kræves for at løse påtrængende trafikopgaver i sammenhæng med andre opgaver inden for rammerne af de økonomiske muligheder. For storlufthavnens vedkommende vedstår Socialdemokratiet sin tilslutning til Saltholm-løsningen.

Det er tilsvarende nødvendigt at skabe en trafikmæssig sammenhæng mellem landsdelene, så disse stilles lige og opnår de samme forudsætninger for erhvervsmæssig udvikling og fremskridt. Dette kræver i første række en beslutning om fast forbindelse over Storebælt.

Disse store investeringer kan finansieres af udenlandske virksomheder eller ved udenlandske lån. Til tilbagebetalingen opkræves afgifter af trafikanterne, hvorved også udlændinge kommer til at deltage i betalingen.

13. Aktieselskabsloven må ændres således, at regnskaberne i alle virksomheder skal være offentligt tilgængelige uanset virksomhedernes størrelse, organisationsform og ejernes antal. Regnskaberne skal opstilles på en sådan måde, at virksomhedernes reelle driftsresultater og økonomiske stilling fremgår. Medarbejderne må være repræsenteret i selskabernes ledelser.

14. Kommunalreformen er en helhed og må snarest gøres færdig. Dens mål: selvstyre, ensartet kommunal service og beskatning, forenklet administration og borgernes medbestemmelse i styrelsen af deres kommune, må fastholdes.

Der må tages skridt til en samordning af statens og kommunernes økonomiske aktivitet. Forbedringerne i de offentlige goder må ske ved, at en langsigtet planlægning og prioritering af opgaverne i kommunerne kædes sammen med samfundets samlede ønsker og økonomiske muligheder.

Alle opgaver, der ikke helt naturligt må være statsopgaver, overføres til amter og kommuner på en sådan måde, at dobbetkompetence og dobbeltadministration undgås. Hovedparten af statens og amternes kontrol- og tilsynsadministration vil, når kompetence og økonomisk ansvar i de kommunale råd følges ad, være overflødig.

Alle nuværende statslige refusioner og tilskud må erstattes af et retfærdigt tilskuds- og udligningssystem, hvor der tages hensyn til kommunernes indkomster, udgifter og lånebehov. Samordning med statens økonomiske aktivitet må ske ved en lovgivning, der fastsætter normer for den kommunale service og sikrer borgerne mod urimelig forskelsbehandling. Det må tilstræbes, at der for de samme kommunale goder betales samme kommunale skat.

Der må tilvejebringes en administrativ enkel løsning for hele hovedstadsområdet gennem oprettelse af et storamt. Der skal foretages en vurdering af styrelse, opgaver, økonomi og inddeling med henblik på løsninger, der er i overensstemmelse med kommunalreformens principper, men under hensyntagen til områdets særlige karakter og størrelse. Størst mulig offentlighed i det kommunale arbejde og borgernes medbestemmelse i styrelsen af deres kommune må tilstræbes.

15. For at give borgerne - uanset hvor de bor i landet - den bedst mulige offentlige service og for at undgå unødigt administrativ overlappning, er det nødvendigt med en administrativ reform.

Som et led i en administrativ forenkling må al plan-lægning samles i ét enkelt ministerium.

16. Landbrugets strukturproblemer og omdannelsesproces vil fortsætte i de kommende år. Den støtte, landbruget indtil videre vil have behov for, må supplere landbrugets egen

indsats for at rationalisere produktionen, udvikle nye produkter og effektivisere markedsføringen med henblik på igen at gøre landbruget til et selvhjulpent erhverv. Landbrugserhvervet må sikres ferierettigheder på linie med byerhvervene.

17. Det mere og mere intensive fiskeri nødvendiggør en fortsat udbygning af fiskerflådens tekniske udstyr. Det må forudses, at tendensen til bygning af større fartøjer vil fortsætte. Det meget omfattende investeringsbehov gør rimeligere lånevilkår for fiskerierhvervets udøvere påkrævet.
18. Retssystemet må reformeres. Synet på berigelseskriminalitet, der udgør hovedparten af straffeovertrædelserne, har ændret sig. Der ønskes en skærpet holdning over for den professionelle kriminalitet - herunder narkotikahandelens bagmænd - og over for forbrydelser som skattesvig og erhvervsmæssig smugleri, mens den bagatelagtige berigelseskriminalitet må behandles lempeligere, hvor der har været tale om særlige fristelsessituationer eller manglende forsigtighedsforanstaltninger. Der må skabes øget beskyttelse af den enkeltes personlighed og privatlivets fred over for de trusler, som bl. a. den moderne registreringsteknik indebærer. Det eksisterende straffesystem må forenkles. Anvendelsen af frihedsstraf må indskrænkes. Der må ske en styrkelse af kriminalforsorgen i frihed. Tidsbestemt straf må afskaffes, når der ikke foreligger særlige sikkerhedshensyn.
19. Der må i den fremtidige lovgivning gennemføres en målbevidst decentralisering af af kulturlivet. I forbindelse med den nye radiolov, må der gennemføres en geografisk decentraliseret programvirksomhed. I den nye bibliotekslov må der sikres en alsidig betjening, uanset hvor i landet man bor. De nødvendige bygninger og lokaliteter må indrettes i tilslutning til eksisterende institutioner, således at adgangen til teater og film, musik og bøger, den bildende kunst og kulturlivets øvrige aktiviteter, bliver den samme for alle, uafhængig af bopæl.
20. De programpunkter - f. eks. de jordpolitiske - der er af særlig betydning med henblik på dansk medlemskab af det europæiske fællesskab, må gennemføres allerede i førstkommande folketingssamling.
21. En forsvarsreform må gennemføres ud fra den grundlæggende tanke, at det ikke kan være Danmarks opgave at prøve at fastholde en miniatureudgave af et stormagtsforsvar. Vi må opbygge et forsvar med en kerne af frivillige og et lokalforsvar af værnepligtige med 6 måneders tjenestetid, således at den værnepligtsbyrde, man pålægger de unge, gøres så lille som muligt samtidig med, at forsvaret lever op til sit formål. Endvidere gennemføres reduktioner i styrkemålene i alle tre værn.
22. De synspunkter, der er grundlæggende for Socialdemokratiets indenrigspolitik, må også præge dets udenrigspolitik:
Socialdemokratiet vil øge støtten til udviklingslandene og skaffe mulighed for at støtte frihedsbevægelser, der kæmper mod racemæssig og social undertrykkelse og fremmed indblanding.
23. Så længe der ikke er noget realistisk alternativ til NATO, må tilslutningen til det atlantiske fællesskab stadig være grundlaget for Danmarks sikkerhedspolitik. Men NATO må ikke blive et mål i sig selv. NATO må have som mål en afspænding, der gør militærblokkene overflødige.
24. Den danske regering bør på linie med regeringerne i Sverige og Norge snarest oprette diplomatiske forbindelser med Nordvietnam, fordi man derved øger mulighederne for fred i Indokina og forbereder genopbygningen.
25. Der findes større muligheder for en dansk udenrigspolitisk indsats, end VKR-regeringen giver det udseende af. Danmark må arbejde for afholdelsen af én eller flere sikkerhedskonferencer, ligesom vi i NATO må kræve en ændring af de vedtagelser, der hindrer en diplomatisk anerkendelse af DDR. Danmark bør støtte den aktivt afspændende øst-politik, som føres af Willy Brandt-regeringen. Danmark må bidrage til, at det politiske pres mod Portugal og Grækenland indenfor NATO forstærkes. Hvor det kan befordre udviklingen, er det vor pligt at fremføre vore synspunkter - også

selv om de ikke falder sammen med større landes erklærede interesser. Dette gælder også indenfor NATO. Vi bør mere aktivt end hidtil udnytte de muligheder, et lille vestligt land har for at skabe tillidsfulde kontakter til en række Warszawa-pagt lande og derved være med til at skabe forudsætninger for en varig europæisk sikkerhedsordning.

Hvad valget gælder

Socialdemokratiets 4-års program tilsigter at bringe orden i landets økonomi og bringe tilliden og optimismen tilbage i dansk erhvervsliv.

Der må lægges afgørende vægt på positive foranstaltninger for industriens udvikling, hurtig aktivitet med hen-syn til forureningsbekæmpelsen, en planmæssig udvikling af boligbyggeriet, sociale og uddannelsesmæssige reformer samt økonomisk demokrati.

Valget gælder en ny politik:

en politik, der tager hensyn til de hundredtusinder landet over, der skaber grundlag for en øget produktion

og en politik, der vil omsætte den øgede produktion i et bedre samfund med større tryghed, bedre udviklings-muligheder, mere frihed for den enkelte.

Kun en stemme for Socialdemokratiet er en sikker stemme for en ny regering.

Markedspolitisk udtalelse

Årsmødet tilslutter sig den socialdemokratiske hovedbestyrelses- og folketingsgruppes markedspolitiske linje.

Den endelige afgørelse om eventuelt dansk medlemskab skal træffes ved en folkeafstemning, der tidligst kan holdes i 1972. Inden folkeafstemningen bør der føres en omfattende oplysningskampagne, iværksat med økonomisk støtte fra folketinget i slutningen af indeværende år, efter at England har truffet sin afgørelse den 25. oktober 1971.

Markedsspørgsmålet afgøres ikke ved folketingsvalget, men ved folkeafstemningen.

Spørgsmålet om 5/6 majoritet i folketinget er derfor ikke længere afgørende.

Socialdemokratiets folketingsmedlemmer står frit ved afstemningen i Folketinget.

Det er en betingelse for dansk medlemskab, at England bliver medlem af Fællesmarkedet, og at Norge og Sverige opnår tilfredsstillende ordninger.

I tilfælde af, at Norge - mod forventning - ikke opnår medlemskab af EF, foreligger der en ny situation.

Vi fastslår, at det er bindende tilkendegivet af EF, at princippet om toldfrihed mellem de nordiske lande bevares, at det fællesnordiske arbejdsmarked bibeholdes, og at det nordiske samarbejde i øvrigt kan videreføres.

Det bør aftales mellem Norge og Danmark, at intet af de to lande går til folkeafstemning, før der i begge lande har fundet en principdebat sted i henholdsvis Storting og folketing, så regeringernes, partierne og de enkelte tingmedlemmers stilling er kendt. Nærmere forhandling om folkeafstemningstidspunktet bør finde sted mellem de to lande.

Sveriges ønske om en så nær økonomisk tilslutning til EF som muligt bør støttes.

Inden afgørelsen skal træffes ved en folkeafstemning, skal der gennemføres en ordning, der udelukker, at såvel udlændinge som danske statsborgere kan erhverve ejendomme med henblik på privat erhvervsmæssig udnyttelse af jord til rekreative formål. Der må gennemføres en koncessionsordning, som kun stiller jord til rådighed for almennyttige foretagender. For privat erhvervelse af grunde til sommerhuse m. v. skal loven af 1959, der gør udlændinges erhvervelse af sådanne grunde afhængig af særlig tilladelse, fortsat gælde. Disse formål sikres bedst ved, at jord, der er egnet til rekreative formål, erhverves af det offentlige med udleje for øje.

Socialdemokratiets forudsætning for dansk deltagelse i det europæiske samarbejde må være, at vi kan fortsætte arbejdet for at udvikle et demokratisk socialistisk samfund. Dette må bl. a. omfatte reelle muligheder for at gennemføre vore programmer for demokratisering af alle dele af samfundet, vor selvbestemmelsesret over en forbedret socialpolitik, hvor sikkerheden og trygheden tilgodeses, vor skattepolitiske selvbestemmelsesret med en ændret og mere ligelig indkomstfordeling for øje, en demokratisering af uddannelsen, en omfattende miljøforbedring.

Det må gælde muligheder for omfattende social udjævning, sikring af den boligpolitik, vi selv ønsker, større tryghed og trivsel på arbejdspladserne og en stadig bedre menneskelig og materiel standard med mere retfærdig fordeling end i dag.

Egnsudviklingsarbejdet skal fortsat kunne udbygges.

Arbejdsformidlingen skal forblive et rent dansk anliggende.

Det er tilkendegivet af den danske regering, at disse forudsætninger er godtaget af EF.

De omstillingsproblemer, der i en overgangsperiode kan opstå for enkelte brancher og erhvervsområder, må løses i et samarbejde mellem det offentlige og erhvervslivet.

Vi forudsætter, at de danske ønsker vedrørende Færøerne og Grønland imødekommes.

Sikkerhedspolitikken hører efter Socialdemokratiets opfattelse ikke hjemme i EF.

Det gør derimod væsentlige fællesanliggender som kontrollen med multinationale koncerners virksomhed, en fælles europæisk indsats mod den tiltagende forurening og fælles programmer for forskning, der kan skabe teknologiske muligheder for europæisk industri, der står på højde med USA, Sovjet og Japan.

Det udvidede EF bør være åbent over for hjælp til alle udviklingslande og være åbent for samhandel med alle dele af verden.

Demokratiseringen inden for Fællesmarkedet bør styrkes. Kommissionen bør bringes under øget parlamentarisk kontrol. De enkelte landes vetoret ved alle væsentlige spørgsmåls afgørelse må bevares.